

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

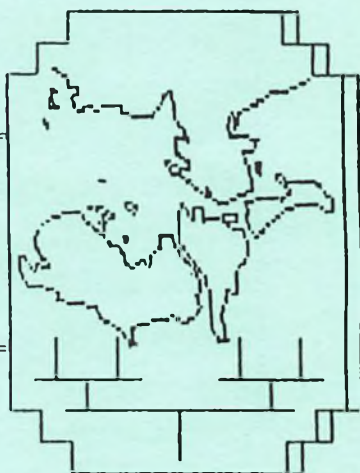
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægtshistorisk Forening
for
Storstrøms Amt

ÅRSSKRIFT 1994

Rødderne

10. Årgang

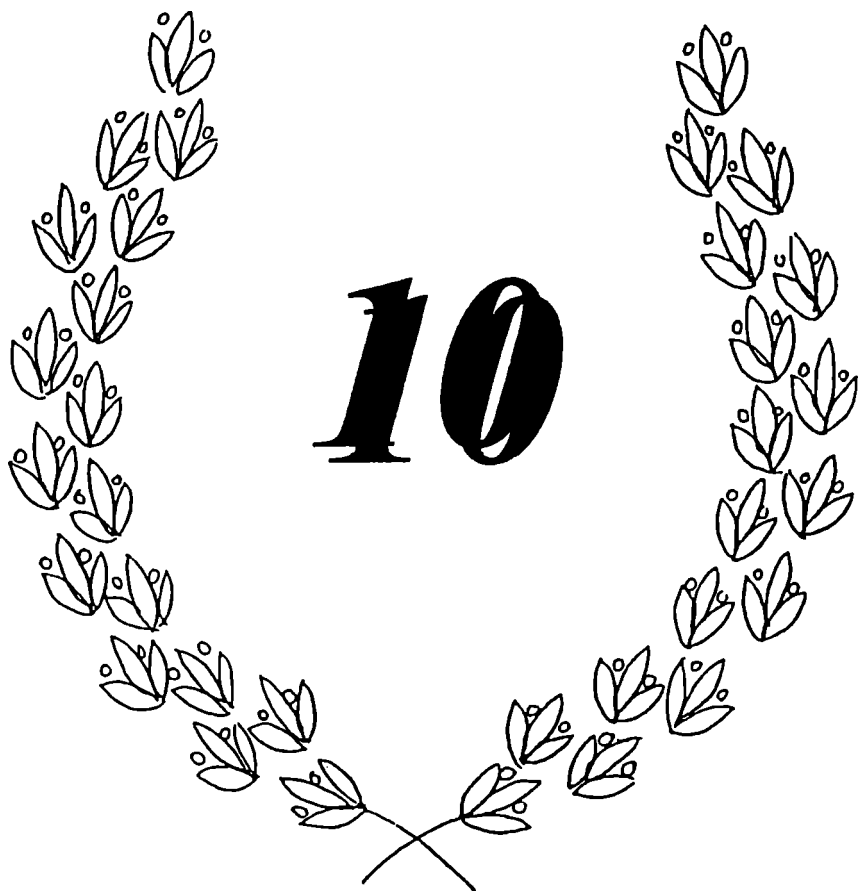
SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR STORSTRØMS AMT

Indholdsfortegnelse:

Foreningen 10 år.....: Side	1
Nykøbing F.....: -	3
Bryllupsmorgen-tale.....: -	7
Spurven sidder stum bag kvist.....: -	11
Anetavlen.....: -	12
Erindringer fra Soldaterlivet.....: -	18
Gotisk alfabet.....: -	24
Lokalarkiver på Lolland-Falster.....: -	26

Programmet for sæsonen 1994/95 findes midt i bladet

Slægtshistorisk forening for Storstrøms Amt har nu eksisteret
1 10 år.

Da foreningen blev "grundlagt" var der vel ingen, der ilgefrem ventede sig et 10-års-jubilæum, men man håbede i sit stille sind, at foreningen blot ville være bæredygtig, og det tør siges, den har levet op til det. Som aldrig før blomstrer slægtsforskningen, og foreningen har vist sig at være et rimeligt holdepunkt for de udøvende.

I de forgangne år har vi haft en del kompetente foredragsholdere, samt en del af foreningens egne medlemmer, som har ønsket at delagtiggøre os i deres forskning. Det har netop været foreningens formål at komme hinanden ved og høre om, hvordan vi slægtsforsker hver især, for derved at lære af hinanden og måske få nogle gode ideer viderebragt.

Foreningen har forsøgt sig med forskellige ekskursioner/udflugter, og disse har desværre ikke altid vist sig at være så populære, og det har knebet med tilslutningen.

Foreningen har i samarbejde med Centralbiblioteket fået et meget fint hjørne på læsesalen for slægtsforskere, og det viser sig flittigt brugt, da biblioteket har kirkebøger i kopi for stort set hele Lolland - Falster. Herved spares en togrejse til København, hvis ens aner findes hernede på "Sydhavsøerne".

Vi ønsker foreningen til lykke med de første ti år, og er forhåbningsfulde for fremtiden. Medlemstallet har fra starten i 1984 og til nu været konstant - og vi håber alle står foreningen bi - også fremover.

Formanden
Ina Antonsen

* * N Y K Ø B I N G F. * *

---

er Landets beste Kiøbsted, ikke stor men god, velbyggt og velbeliggende paa Falsters Vester Side ved Guldborg-Sund, hvis Norder Ende giver Udseyling i Beltet paa den venstre og giennem Grønne-Sund til Øster-Søen paa den høyre Haand, dog tillade de uden for Beltet liggende flakke Grunde ikke vel, at de største Skibe kunde gaae der ind med deres fulde Ladning.

"I de sildigere Tider haver Byen Nyekiøbing haft en god Deel af sin Opkomst og Nærings Tilvæxt, men Slottet sin største Anseelse deraf, at det fire gange har tient Kongelige Herskaber og deres Hofstat til bestandig Boelig". Men disse gyldne tider var for længe siden forbi, således at staden Nykøbing nu måtte savne "en stor Deel af sin forrige Næring, saavidt samme beroede paa den Kongelige Hof-Stats Nærværelse". Alligevel mente Pontoppidan den at være "af Borgerlig Næring, Søefart, Kiøbmandskab og Haandværks-Folk, en god Bye, net og smuk af Anseelse, haver og paa en Snees Aar kiendeligen tiltaget". Der var anlagt både skibsværft og en "Silke- og Ulden-Fabrique", og ellers var "her gode Haandværks-Mestere af alle Slags Professioner. De Kongelige Amts- og Slots-Betientere, saavel som andre fornemme Familier, give Byen god Anseelse...".

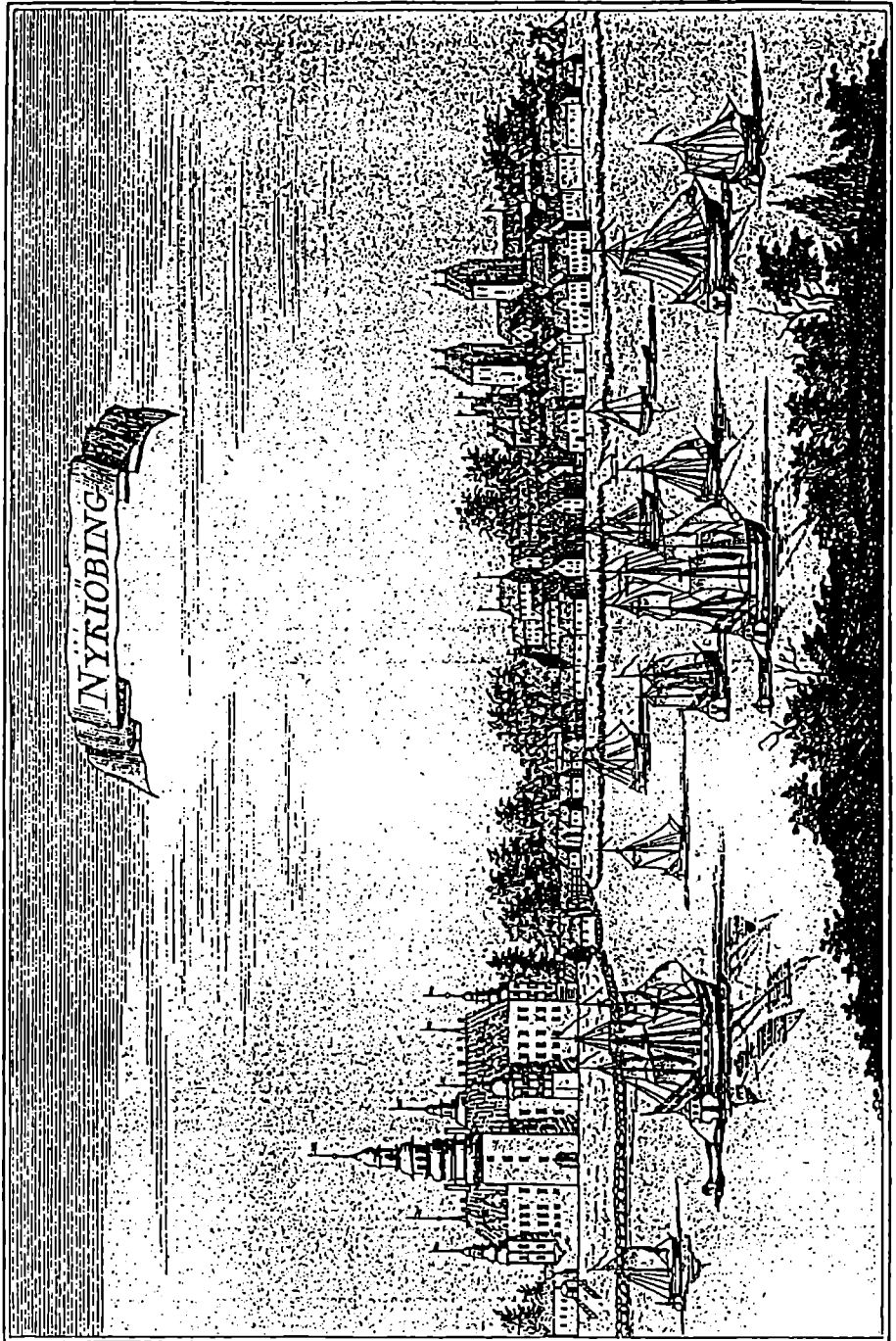
Ja, sådan lød det 1767. Syv år senere havde piben en

helt anden lyd: "Iblandt de fleste Borgere og Haandverkere er stor Fattigdom, siden Slottets Betientere, undtagen Amtmanden og Birke-Dommeren ere bortfløttede, mange Gaarde og Huse staae derfor og ledige".

Ak, staden havde mistet sit skønneste smykke! Ikke sært slottets "Betientere" var borte, for det var ogsaa selve slottet! Solgt paa auktion allerede 1766 og nedbrudt. "Slottet og Slots-Pladsen er nu en Steenhob".

Nu var kirkerne de mest imponerende bygninger i Nykøbing, sognekirken og hospitalskirken, begge tidligere klosterkirker. Byens gamle sognekirke var brændt før reformationen, og dens Grund som endnu kaldes Gammel Kirkegaard, besat med "Borgerhuse". Hospitalet var vel det tidligere helligåndskloster, "en god Bygning med et lidet Taarn, meget vel aflagt og eyer i Falster Jordegods til 369 Tønder Hartkorn". Det havde endda ogsaa haft gods så langt borte som i Jylland, og "Lemernes fulde Tal, som nu er 40 af Qvinde-Klønnet, synes rigeligen at kunne underholdes". Sognekirken havde været en "Munke-Closter Kirke", med tårnet på nordsiden med "et Spiir tækket af Kobber". Det ses ikke på prospektet og blev først opsat i 1766. Men op til kirken lå endnu en af de gamle klosterfløje, hvor rådstue og byting blev holdt "oven over den Latinske

Skole". Denne var som hospitalet velhavende, med "saa gode Beneficia", at den kunne regnes blandt de rigeste, takket være navnlig donationer af de to dronninger, Sophia, Frederik II's, og Sophie Amalie, Frederik III's enke, der begge havde haft slottet som enkesæde. Den første havde skænket sognekirkens "herlige Alter-Tavle".

Byen havde sin egen vandforsyning: "Meget reent og velsmagende Springvand indledes ved underjordske Rønder fra Systofte-Kilde, henved en Miil, og fordeles i Gaderne til hver Mands Huus, som derfor betaler første Gang 100 Rixdaler og siden en aarlig liden Summa". Der var mange frugt- og lysthaver "hen med Volden eller de gamle Fæstnings-Værker" og byen var med "alle Slags Victualier ... rigeligen forsynet og derfor et got Levested".

Der var ialt 205 private gårde og huse, "assecureret i Brand-Cassen for 81705 Rdlr.", og 670 personer over 12 år, blandt hvilke foruden gejstlige og verdslige betjente, 13 købmænd, 4 indenbys skipperne, 76 håndværkere af alle slags, "hvoraf Skoemagere, Handskemagere, Vævere og Skrædere udgjøre det største Tal", 3 værtshusmænd, 1 privilegeret farver og 12 daglønnerne, ialt 120 borgere.

(Danske Købstæder før Tohundrede År siden og i dag
v/Hogens Lebech. Udgivet på 200-Års dagen for opret-
telse af Købstædernes almindelige Brandforsikring
1761 - 13. Januar - 1961)

Efter een fornøjelig Brøllups Aften kommer gjerne een u-rolig
Brøllups Nat. Derfor opbiede ieg denne dag for at ønske een

Lycksalig Morgen

til

Brudgommen

Sr Wincentz Otto Bartholin

men i sær til hands yndige Brud

Jomf: r Sophia Amalia Melsing

Efter at de i Gaar den 10de April A 1726 ved sædvanlige Brude
Cermonier bleve med Ægteskabs kierlige og fornøielige Baand
sammenbundne

H. Knudsen

Lycklig Morgen, smucke Brud !
Men see ! Hvad skal ieg sige ?
Hvi seer hun dog saa selsom ud
Frem for da hun var Pige ?
Den forrig Skiønheds Veld og Blod
Som skildret hændes Kinder,
Og der med saadan Ynde stod,
Mand nu saa blandet finder.
Det tindre-smille Øjne-Car
Sig saa afmægtig stiller,
Og ej som før saa Stierne-Klar
Af Øjne-Krogen Spiller.
De Fødder, som før havde skick
Og icke kunde trættes
Skal nu, som de paa Naale gick
Med varlighed fremsettes
Men søde Brud tillader at
Ieg maa et Ord fremføre !

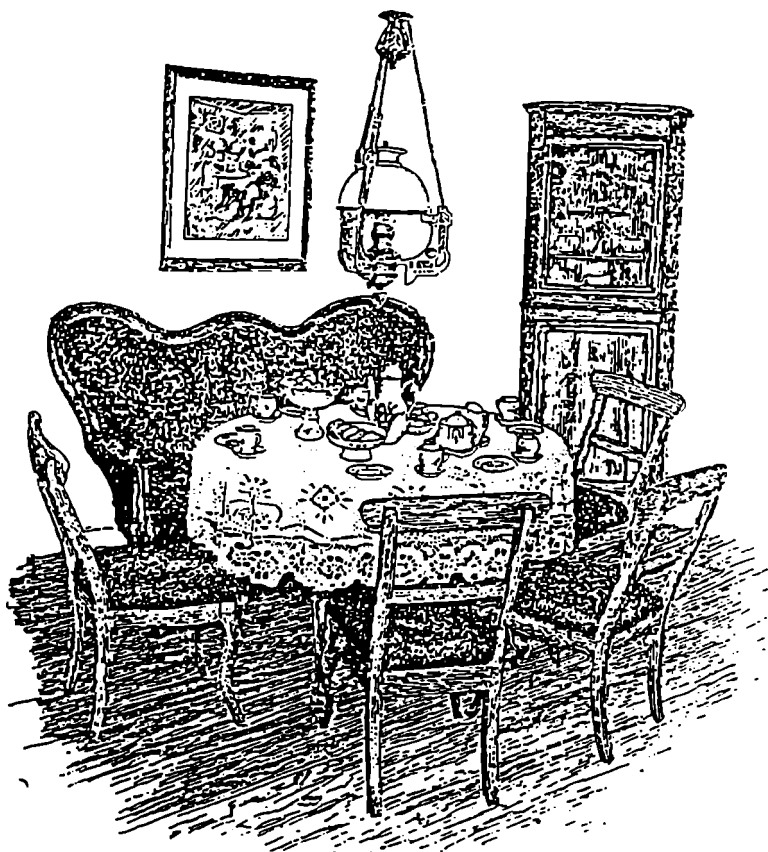
Kand dog den første Brøllups Nat
Saa stor forandring giøre ?
Mens Ack ! Har denne Elskovs Løst
Ej vildet Munden spare ?
Er hun saa tvungen for sit Brøst
At hun kand icke svare ?
Ieg Troer, den Overdyne har
Af Tunge Steene vaaren,
Som hændes Anckel Tvilling-Par
I denne Nat har baaren.
Om ieg da den Forandring vil
Ved saa Aarsage ramme,
Da maa ieg mig den giette til,
Om ieg endskiøndt skal stamme:
Thi om min Meening maa staa fast
Da skal Hr Brudgom være
Een Aarsag til den Byrde-Last
Som Bruden nu maa bære.
Først da hand Brude-Huen fick
Som mand ved Sangen kræver,
Da efter gief og gammel Skick
Den mueligt var lidt snæver
Dog tog Hr Brudgom, som hand stod,
Blandt andre Brude-Smycker
og Huen med et Helte-Mod
Paa hændes Hoved Trycker.
Ieg hader icke Ærbarhed,
Men slige haarde Leege
Maa dog een U-vant ømmes ved
Og sine Kinder blege.
Dernæst er Brudens Øjne matt
Af lutter Lærdom bleven,
Som hændes Brudgom har i Natt
Med Fliid i den indveven
Den Trølle-Kunst krøb nu i krog
Og lagdes ned i Dvale,
Ieg meen, det stumme Valske-Sprog
Som Øjnene kand tale.
Hr. Brudgom vil, du lige frem
paa Dansk skal talen føre,

Derfor hand ogsaa vilde dem
I Sproget kundbar giøre.
Ieg tror og at hun have skal
Paa Himlen sig forstirret,
Saa det Soel-Klare Glaz-Crystal
Er bleven lidt forvirret
Til sidst, maaskee, var Sengen eng
Og da de vilde stige
I den velsigned Brude-Seng
At legge sig tilbage,
Han da nok lidt for hastig sprang
Hvor af den U-Hæld mødte,
At med sin Villie samme gang
Hans Brudens Beene stødte.
Hvad under er det da hun gaar
Og sine Fødder ømmer ?
De gamle, som det ret forstaar
Retsindig derom dømmer:
Men skal ieg skrifte aabenbar
og ret til Sandhed træde
Da synes mig, min tro, ieg har
Deraf en Lønlig Glæde
Hun husker vel den første Dag
I vores Faare-Maaned
At ieg udi een Latter-Sag
Blev icke da forskaaned
Men viid, den første var i Gaar
Som Gammel Still beviiser
Saa hun og her betuttet staar
Hvor hun end Lycken priiser
Hvem har nu Aarsag mest at Lee?
Hvad blier for rettest funden ?
Ieg kand paa hændes Øjne see,
Hun gier mig sagen vunden.
Nu skal jeg til Hr Bartolin
Mit suure ansigt vende,
For han har været saa u-fin
Og taget haardt paa hænde.
Men Lyn ! Det var et Tordenslag,
Som kom i Brudens Øre

Ieg mercker vel, at hun i Daa
Ej saadant gidder-høre
Med mit Farvel ieg gaar frem
Og ønsker, Gud vil smykke
og pynte jeres Huus og Hiem
Med megen Held og Lycke.

(Kgl. Bibliotek, Ny Kgl. Samling 492d, Fol. Morten Seehuus
Adskellige Poetiske Sager begyndt 2. Juni 1724)

Indsendt af: Flemming Skov

I DENNE SANG AF JEPPE AAKJÆR OMTALES MANGE AF DE ARBEJDSPROCESSER,
SOM VAR EN NATURLIG DEL AF VORE FORFÆDRES DAGLIGDAG.

- 1) Spurven sidder stum bag kvist; 2) Skarpe smæld af branket malt,
såmænd, om ej det fyger! og karters kåde skratten,
Kålgårdspilen piber trist fjerne grynt af husets galt
for nordenblæstens byger. og barneleg med katten -
Lul, - lul! rokken går! Lul, - lul! rokken går!
støt i moders stue, flittig foden træder,
og jo mere vinden slår, kun sålænge hjulet står,
des mer' får arnen lue. som lille søster græder.
- 3) Far har røgtet kvæget ind, 4) Barnet i sin mørkningskrog
med halmen tættet karmen, ta'r søvnigt til at gabe,
gnedet grisens blanke skind, snart vil det sin billedbog
at den må holde varmen. af de små hænder tabe.
Lul, - lul! rokken går! Lul, - lul! rokken går!
Far mod stuen stiler, Ild om gryden slikker.
mor en bugt på tråden slår, Vejrets svøb om gavlen går
ser op på far og smiler. og hagl mod ruden klikker.
- 5) Mor kan næppe se sit spind 6) Pigen nys fra gruens glød
og næppe tråden mage; svang bort den sorte gryde,
her, da bæres lyset ind sænked den i sengens skød
og stilles i sin stage. for grødens trods at bryde.
Lul, - lul! rokken går! Lul, - lul! rokken går!
Tenens rappe vinge Nadverbordet samler;
over fyrrebjælken sår store sidder, mindre står
en skok af skyggeringe. på bæk og bitte skamler.
- 7) Far ta'r ned så tung en bog, 8) Her ved moders gamle rok
med Gud han visker sammen, hun lærte mig at stave,
famler lidt med spændets krog syngte om "den hvide flok"
og lukker med et: Amen! og "al hans nådegave".
Lul, - lul! rokken går! Lul, - lul! rokken går!
Ensomheden synger, Men dens nyn og sange
mumlet tæt om taget står, vemodsfuldt mod hjertet går,
og sneen går i dynger. når kvældene bli'r lange.

Jeppe Aakjær

* * A N E T A V L E N * *

Så tidligt som i 1590 udgav Michael Eltzinger sin "The-saurus Principum", den ældste samling af ANETAVLER, og i 1609 udkom Hieronymus Megisers "Tabulae genealogicae Mathiae imperatoris", der udgjorde den første store og temmelig langt tilbage rækkende enkelt ANETAVLE. Siden den tid, og især i de seneste år, har studier af og forståelsen for betydningen af ANETAVLEN været i fortsat stigning, således også i Danmark, idet den giver oplysning om samtlige mandlige og kvindelige individer, fra hvem en bestemt person (Proband) nedstammer og kan nøje udvise vedkommende persons generationsvis tilførte arvelighedspræg. Modsat den uregelmæssige STAMTAVLE kommer der ved ANETAVLEN en vis lovmæssighed til udtryk, da hver anebærer har to forældre, to gange to bedsteforældre, fire gange to oldeforældre, og så fremdeles et stadigt fordoblende antal aner. På ANETAVLEN må som forældre altid anføres såvel den naturlige fader som den naturlige moder, selv om der måske ikke har fundet ægteskab sted ved kirkens eller statens mellemkomst, og adoptivforældrene må altså ikke optages på tavlen, medmindre de tillige er de naturlige forældre.

Som følge af den bundne, ligelige opbygning af en ANETAVLE tilrådes ved udarbejdelsen af tavlen anvendelse af de anerkendte fortrykte (se s. 14 og 15). Til deko-

rativt øjemed vil man kunne udføre disse kunstfærdigt, ved at påføre tavlen billeder af anerne, hvis man er i besiddelse af sådanne, eller hvis man "ramler" ind i adelige familier, deres våbner.

De oplysninger, en ANETAVLE indeholder, bør begrænses til så kortfattede oplysninger som muligt. Foruden for- og efternavn kan man nøjes med livsdata (sted og tid for fødsel (dåb), vielse (trolovelse) og død (begravelse)). Erhverv (titel) ved dødsfaldet og muligvis trosbekendelse, mens andre yderligere oplysninger vedrørende ANETAVLEns personer bør forenes i en særlig sammenstilling.

Da antallet af anerne fordobles i hvert slægtled, kommer man ret hurtig op på et ganske uhåndterligt tal. Mens man i 10. slægtled (probanden medregnet) er oppe på 512 aner, når man i 15. slægtled 16.384 og i 20. slægtled 524.288 personer.

Det siger sig selv, at selv om man ikke er heldig at finde alle forekomne personer - tilbage til 20. slægtled - , er det så mange mennesker at holde styr på, at man er nød til en vis form for orden.

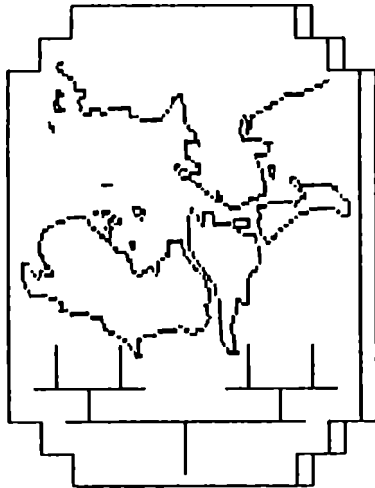
Imidlertid kan antallet af de faktisk forskellige aner ofte bringes betydeligt ned, når de samme personer gentager sig på ANETAVLEn. Der indtræder anetab. Den omstændighed, at der blandt probandens forfædre alle-

fortsættes s.16

ANE NR.	GENERATION		ANE NR.
NAVN:			NAVN:
FØDT/DØBT (dato, årstal, sogn):			FØDT/DØBT (dato, årstal, sogn):
Faddere:			Faddere:
KONFIRMERET (dato, årstal, sogn):			KONFIRMERET (dato, årstal, sogn):
VACCINERET (år, dato, af hvem):			VACCINERET (år, dato, af hvem):
VIET (dato, årstal, sogn):			
Bopæl, alder, erhverv (ved vielse):		Bopæl, alder, erhverv (ved vielse):	
Forlovere:			
BØRN (født/døbt, årstal, sogn):			
DØD/BEGRAVET (dato, årstal, sogn):		DØD/BEGRAVET (dato, årstal, sogn):	
Alder, dødsårsag m.v.:		Alder, dødsårsag m.v.:	
Skifte:		Skifte:	
SUPPLERENDE OPLYSNINGER OG KILDEHENVISNINGER:			

Program 1994/95

SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR STORSTRØMS AMT

***Velkommen til en ny sæson
8 spændende nye foredrag***

1994

* * * * *

TIRSDAG den 27. SEPTEMBER

Vor altid udmærkede foredragsholder ERIK KANN vil denne gang indvi os i indholdet af Retsbetjentenes Arkiv (der findes på Landsarkiverne), specielt i kriminelle sager og de mennesker, man kan finde omtalt her.

MANDAG den 10. OKTOBER

Medlemsaften med bogauktion. Medlemmer, samt andre interesserede i Slægtsforskning indbydes til komsammen, hvor vi hjælper hinanden.

TORS DAG den 17. NOVEMBER

LARS STEVNSBORG's bog "Danmarks Riges medaljer og hæderstegn 1670-1990" blev udgivet 1992 af Ordenshistorisk Selskab, og det er på grundlag heraf, foredragsholderen belyser sagerne og de oplysninger vi kan finde i arkivalierne. Dette foredrag holdes i samarbejde med FOLKEMINDEUNIVERSITETET i Nykb. F.

TIRSDAG den 8. DECEMBER

Vort medlem JETTE STOLTENBERG, vil fortælle træk fra egen slægtsforskning og orientere om det at slægtsforske i al almindelighed - samt hvilke arkivalier, man bør tage fat på. Vi slutter aftenen med julehygge.

* * * * *

Foredragene holdes, hvis ikke andet er anført, på Det gamle Bibliotek, Rosenvænget 17, Nykøbing F., kl. 19.30.

1995

* * * * *
*
* TORS DAG den 19. JANUAR *

* Bibliotekar NIELS CHR. RASMUSSEN hjælper os
* rundt i den mængde af litteratur, der findes
* på biblioteket om slægtsforskning og perso-
* nalhistorie m.m., samt orienterer os om evt.
* nye udgivelser.
*

* ONSDAG den 8. FEBRUAR

* GEORG SIMON, Lektor, cand. mag (Rigsarkivet)
* vil fortælle om lægdsrullerne - både i Rigs-
* arkivet og Landsarkivet. Forudgående spørgs-
* mål kan stilles til foredragsholderen.
*

* TORS DAG den 9. MARTS

* GENERALFORSAMLING
* Dagsorden iflg. lovene.
*

* Efter generalforsamlingen holder vi ANE-af-
* ten, hvor vi tager vor egen "familie" med og
* hjælpes ad, med at komme videre.
*

* LØRDAG den 22. APRIL

* Udflugt til RIGSARKIVET.
* Resever allerede dagen nu.
* Nærmere program følger senere.
*

* * * * *
Foredragsaftnerne er åbne for alle interesserede. For ikke med-
lemmer betales kr. 20,- pr. gang.

SLÆGTSHISTORISK FORENING FOR STORSTRØMS AMT

- Formand.....: Ina Antonsen
Nykøbingvej 65
4863 ESKILSTRUP Tlf. 53 83 64 28
- Næstformand.....: Flemming Skov
"Det grå Hus", Kongensgade 19
4800 NYKØBING F. Tlf. 54 85 98 46
- Kasserer.....: Bodil Madsen
Kærmindevej 26
4760 VORDINGBORG Tlf. 53 77 08 45
- Sekretær.....: Ove Jørn Mortensen
Græsvænget 12
4760 VORDINGBORG Tlf. 53 77 36 58
- Redaktør.....: Jette Stoltenberg
Hallingparken 7, 6.sal
2660 BRØNDBY STRAND Tlf. 43 73 04 02
- Øvrige
bestyrelsesmedlemmer...: Børge Antonsen
Nykøbingvej 65
4863 ESKILSTRUP Tlf. 53 83 64 28
- Kirsten Esbensen
Ejegodvej 21, 1.sal th.
4800 NYKØBING F. Tlf. 54 85 19 33

Bladet sendes gratis til foreningens medlemmer een gang årligt.

For enkelte numre er prisen kr. 10,- (årgang: 1)

kr. 15,- (årgang: 2-3)

kr. 20,- (årgang: 4-6)

kr. 30, (årgang: 7-10)

PAKKE-TILBUD: tidligere årgange (årgang: 1-9) kr. 138.00

Kontingent.....: kr. 90,- for enkeltpersoner

kr. 160,- for ægtepar

H U S K ! A T M E L D E A D R E S S E Æ N D R I N G

Indlæg til "RØDDERNE" skal være Redaktøren i hænde senest den
1. Februar 1995.

rede optræder blodbeslægtede i tredje eller fjerde slægtled vil foranledige, at det samme forældrepar optræder gentagne gange i de næste slægtled, og selv sagt må disse aner ikke tælles dobbelt eller oftere. Ved anetabet bliver antallet af anebærere arvelighedsprægbestemmende forskellige aner mindre, selve præget af de samme aner derimod større. Om de i den henseende ofte hævdede skadelige følger af anetabet foreligger der endnu ikke resultater af, men anetabet forekommer selvfølgelig i særlig grad blandt adelen, grundet stands-, trosbekendelses- eller lignende indflydelser, dernæst grundet på lovmæssige bestemmelser, f.eks. udvandringsforbud i mindretalsmenigheder og endelig af naturlige grunde, f.eks. ved nødvendigt ægteskab mellem allerede nær beslægtede på mindre, afsides liggende øer.

En talmæssig betegnelse af samtlige personer på ANETAVLEN er absolut nødvendig, alene fordi antallet af aner i enkelte slægtled kan løbe op i adskillige hundrede. Den mest enkle og derfor mest anvendte er den af spanieren Hieronymus de Sosa, som første gang blev brugt i 1676, men senere af den tyske genealog, kammerherre Stephan Kekule von Stradonitz anvendte og indført efter ham kaldte metode.

Probanden får herved altid nummer 1, faderen nummer 2 og moderen nummer 3. Bedsteforældrene får tallene

4-7, og oldeforældrene tallene 8-15 o.s.v.

Tavlens personer vil altid kunne genkendes på, at mandkønnet har lige tal, hunkønnet ulige. Forældrene til en vilkårlig ane på tavlen har også altid det dobbelte tal til faderen plus en til moderen.

Har man først tillagt sine aner dette nummersystem, vil man meget hurtig lære de forskellige aner at kende på numrene ifølge ANETAVALLEN.

*****

!!!HUSK!!!HUSK!!!HUSK!!!HUSK!!!

Ved enhver henvendelse til arkiver, præster og foreninger anbefales det at medsende en FRANKERET SVARKUVERT.

Skriver man til udenlandske kontakter, husk da altid en INTERNATIONAL SVARKUPON, som kan købes på posthuset.

* * E R I N D R I N G E R * *

Soldaterlivet i gamle Dage m.m. af
Plantør P. Christiansen, 1909

=====

Som lille Dreng hørte jeg med megen Opmærksomhed paa de gamle Soldaters Fortællinger om deres lange og Trange Tjenestetid, de i de Tider havde; det var særligt den fattige Mands Sønner, det gik ud over, da den ældste Gaardmandssøn i de Tider kunde fritages for Militærtjenesten som Gammelmandssøn, formodentlig af den Grund, at han skulde hjælpe til ved Gaardens Drift, og var det velhavende Gaardmænd kunde de jo frikjøbe deres Sønner for Militærtjenesten; derimod for den fattige Mands Sønner var der ingen Andre veje at gaa han, maatte og han skulde gaa Skjærsilden igjennem, hvor haardt den end brændte. Dette kunde jo ikke andet, end at det maatte vække endeel Forargelse iblandt Smaakaarsfolk, der i de Tider ogsaa, tillige vare mere oversete og vel ogsaa ringe agtede af saavel Bønder, som andre bedrestillede, saavel i By, som paa Land end som nutildags. Lønningen var lille - jeg erindrer - at min Fader sagde at de kun fik 6 Skilling i Lønning daglig - jeg antager dog, at det var foruden Middagsspisen, som vi i Skoletiden skulde spise i Marketænderiet, hvorfor vi blev trukket 12 Skilling daglig af Lønningen og de altsaa i sin Tid er blevet aftrukket 6 Skilling. De har nok saaledes faaet 12 Skilling daglig i Lønning, medens vi 30 Aar efter fik 24 Sk. Soldaten maat-

te i de Tider ligge inde i Tjenesten indtil 4 a 5 Aar.

Straffen var haard i de Tider, hvilket dog tildeels kom an paa en fortrukken Underofficers Lunefulde Feiltagelser, eller mindre Forseelser bleve straffede med Stokkeprygl, større Forseelser med Spidsrod. Stokkeprygle, kunde variere fra 15 til 75 Stkr. hvortil der skulde en god Ryg til at tage imod, saavel som til Spidsrod. Det var derfor ikke uden med en hvis Frygt, at man i de Tider imødesaa den Tid, da man selv skulde prøve noget lignende.

Mange Taarer har vædet en Moders Øje, naar deres Sønner i de Tider droge bort for at aftjene deres Værnepligt, dels paa Grund af den lange Tjenestetid, dels paa Grund af den barbariske Behandling, som de i de Tider fik.

En gammel Soldat fortæller, at en fortrukken Underofficer laa en Gang paa en Bænk i Nærheden af Øvelsespladsen og havde sig en Rus paa, men da han hørte, at der i Nærheden vankede Stokkeprygl paa en Soldats Rykstykker, reiste han

sig op og raabte "Slaa ham ihjel, han er betalt" dette vidner jo om, hvor stor en Bandit, han maatte være. Stokkeprygl og lignende Udtalelse hørte jo til Dagens Orden i de Tider. Senere blev den almindelige Værnepligt indført heri Landet, Spidsrod og Stokkeprygl bleve afskaffede, bedrestillede Folks Sønner maatte deeltage i Tjenesten Side om Side med den fattige Mands Søn, den almindelige Værnepligt synes saaledes at danne et Værn for de Brutaliteter der tidligere var regnet ned over Bønderkarlene ved Infateriet, derimod ved Cavalleriet mærkedes det ikke videre, da dette bestod meest og tildeels udelukkende af Bønderkarle, fordi disse vare vante til at omgaas Heste, her kunde de brutale og fordrukne Underofficerer dristigt lade deres Tunge faa frit Løb, samt ogsaa uddele de forskjællige Stød og Slag med de Vaaben de havde ved Haanden, uden at man turde kny herover, vi maatte med Taalmodighed tage imod, hvad der blev os tildelt.

Fader har staaet ved Husarerne og lærte paa Jægersborg Exerceerskole i Aaret 1826. Denne Skole, hvor Husarerne i mange Aar har lært sammen med Hestgarden, var særlig stræng og kaldtes i Almindelighed "Det røde Helvede". Ja, det var stränge Tider, de mest brutale Udtalelser der kunde findes, synes ikke at være for haarde for den menige Mand, ligesom Stokkeprygl regnede ned over Rygstykkerne paa Kommando for en Ubetydeligheds Skyld. Fader fortalte flere Træk fra denne Skole, om med hvilken Raahed disse Menneskeplagere optraadte paa, lige overfor Rekrutterne, hvorledes de daglig, for en lille Feiltagelse, bleve straffede med Slag og Stokkeprygl. Han fortalte hvorledes Rekrutterne blev kaldt frem, kommanderet af Hesten for at tage sine Prygl. Han fortalte, at der en Dag blev holdt en Mand frem paa Rideba-

nen for at modtage sine bestemte Stokkeprygl, hvormange husker jeg ikke, men Stokkepryglene kunde jo gaa op til 75 Stkr.; da der var bleven afleveret endeel paa hans Rygstykker, lagde han sig paa sine Knæ og bad om Naade, men saadant kjendtes ikke her paa Pladsen, det bestemte Antal skulde afleveres til rette Vedkommende, om han end skulde holdes opreist af kammeraterne, der skulde jo være Orden i Alt. Bagefter maatte saa Stymperen gaa hen og takke for naadig Straf, hvortil der syntes ikke, at der kunde være nogen særlig Grund. Hvorfor skulde den menige Mand - den fattige Mands Søn - ydmyges saaledes og hvorfor skulde hans Æresføelse krænkes saa haardt, men han blev i de Tider anset for at være Slave, han blev jo behandlet som saadan.

I de Tider bleve Beboerne paa Landet tiltalt med "Du" saavel i By, som af Bedrestillede paa Landet.

Fader fortalte, at han en Dag blev lovet nogle Prygl - jeg husker ikke hvorfor - men det blev udsat til næste Dag hermed. Fader dækkede da Ryggen med et Par Silketørklæder for at tage af for Slagene; han gik med disse saaledes i 8 Dage og ventede paa de lovede Prygl, men de kom ikke, han tog da Tørklæderne af Ryggen og troede, at dette var glemt. Dagen efter blev han kaldt frem for at modtage Pryglene, men blev mærkværdigt nok disse eftergivet, dette maa vistnok anses

for en stor Naade, da dette sjældent skete. Senere hen da Fader var kommet til Eskadronen, var der en Husar, der rimeligvis havde forseet sig mere, han blev dømt til at gaa 4re Gange Spidsrod - jeg tror det var i Frederiksborg - Dagen kom og Eskadronen blev udkommanderet og opstillet paa Pladsen i 2 Geledder og der blev uddelt et Hasselris til hver Mand.

Synderen kom frem, afklædt til Bæltstedet og Hænderne bundet foran, 2 Underofficerer gik, én foran og én bagefter med udtrukket Sabel for at bestemme Gangen saaledes, at enhver kunde faa Tid til at slaa til, der var ogsaa Tilsyn med, at Mandskabet slog ordentligt til. En af Mandskabet der velynkedes over Kammeraten, der efter en Underofficers Begreber holdt Riset tilbage i Slaget, fik et Slag i Nakken, saa han styrtede frem imod Delikventen.

Ja, hvilken behagelig Nyddelse det maa have været for en raa uopdragen Underofficer at høre Riset suse igjennem Luftten, for rigtig at kunne afgive den største Svie og Pine paa Synderens Rygstykker. Vedkommende holdt sig imidlertid tappert og da han havde gaaet sine 4 Gange Spidsrod, vendte han sig om imod Kammeraterne og takkede dem, fordi de havde slaaet godt, han syntes ikke, at de behøvede at tage Prygl for hans Skyld. En af Underofficererne udtalte sig med; at hvis han maatte raade, skulde han have gaaet en Gang til, fordi han takkede Kammeraterne. Dette vidner dog om, hvor barbariske de kunde være over for deres Medmennesker, der mueligen kun havde stjaalet en gammel Mark eller en anden lille Gjenstand fra en Kammereat. Vedkommende maatte saa takke for naadig Straf. Ja, det var haarde Tider at skulde takke for naadig Straf, naar Ryggen sad i et Saar til Bæl-

testedet. Der blev leveret friske Riis hver Gang og siaste Gang vare Risene tilsølede af smaa Trevler af Hud og Blod.

Dette skete omkring ved Aarene 1828. Det var ikke saa sjældent, at en Soldat blev dømt til Spidsrod i de Tider. Jeg hørte en Gang en gammel Soldat fortalte, at han havde været med til at slaa paa en Soldat, der gik Spidsrod og da han havde gaaet sin Tur igjennem, vendte han sig om, løftede den ene Fod op, og slog med et Par Fingre paa Hælen idet han sagde, saadant noget er næsten til at blive vred over. En anden har udtalt sig med - da hans Kammerater, efterat Straffen var udført, kom til ham og ynkede ham for den haarde Straf, der var overgaaet ham, han trøstede dem med, og sagde, at han tog sig sjælden af, hvad der foregik bag hans Ryg. Det er haardføre Mennesker, der kan udtale sig paa den Maade efter saadan en Omgang. Efter Straffen bleve de jo indlagte paa Sygehuset.

Dette her er kun enkelte Træk, der dog kan vidne om, hvad der i de Tider kunde bydes Soldaten.

* * * * *

(Illustrationerne er udført af Frants Henningsen)

Dansk skreven. a. b. c. med smaa Bogstaver

1. De 24 enkelte Bogstaver.

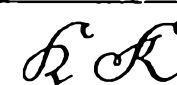
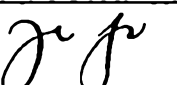

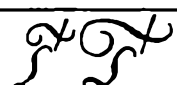
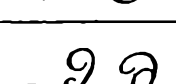
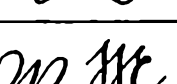
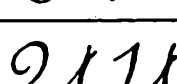
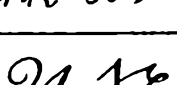
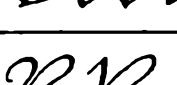
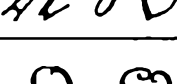
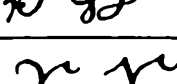
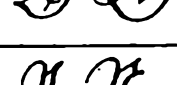
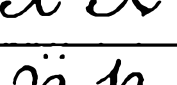
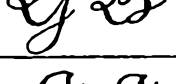
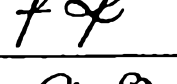
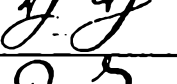
1. a a	7. g g	13. n n	19. s s
2. b b	8. h h	14. o o	20. t t
3. c c	9. i i	15. p p	21. v v
4. d d	10. k k	16. q q	22. e e
5. r r	11. l l	17. x x	23. y y
6. f f	12. m m	18. s s	24. z z

2. De dobbelte Bogstaver.

1. aa	4. ff	7. ss
2. oo	5. mm	8. tt
3. hh	6. kk	9. vv

Alfabeter og sammenskrivninger - typisk anvendt i Danmark fra midten af 1600-Årene og det meste af 1700'tallet.

Skreven A.B.C. med store Bogstaver.
 Først. De 24 enkelte Bogstaver:

1. 	9. 	17.
2. 	10. 	18.
3. 	11. 	19.
4. 	12. 	20.
5. 	13. 	21.
6. 	14. 	22.
7. 	15. 	23.
8. 	16. 	24.

Andet. De dobbelte Bogstaver:

1. 	2. 	6. 	7. 	9.
--	--	--	--	--

* * LOKALHISTORISKE ARKIVER * *

Birket:

Birket Lokalhistoriske Arkiv, Birketlunden
Bandholmvej 104, 4943 TORRIG

Åbent: 2. & 4. tirsdag i måneden kl. 19.00 - 22.00
og hver tirsdag kl. 14.00 - 16.00

Fejø:

Fejø Lokalhistoriske arkiv og Ømuseum
Centralskolen, 4944 FEJØ

Åbent: 1. tirsdag i måneden kl. 19.00 - 22.00

Flintinge:

Flintinge og Omegnes lokalhistoriske Arkiv
Torebyvej 13, 1.sal (Plejehjemmet i Toreby)
4891 TOREBY L.

Åbent: 1. tirsdag i hver måned kl. 19.00 - 21.00

Gedser:

Skelby-Gedesby-Gedser Lokalhistoriske Arkiv
Gedser Bibliotek, 4874 GEDSER

Åbent: hver mandag kl. 14.00 - 17.00
eller efter aftale

Holeby:

Lokalhistorisk Arkiv for Holeby Kommune
Vestervej 70, 4960 HOLEBY

Åbent: hver onsdag kl. 15.00 - 17.00
eller efter aftale tlf. 53 90 03 17

Højreby:

Højreby Lokalhistoriske Arkiv
Troelsebyvej 1, 4920 SØLLESTED

Åbent: mandage kl. 18.00 - 21.00 og
torsdage kl. 15.00 - 18.00

Idestrup:

Idestrup Lokalhistoriske Arkiv
Idestrup Bibliotek, 4872 IDESTRUP
Abent: 1. & 3. tirsdag i måneden
kl. 17.30 - 19.30

Maribo:

Lokalhistorisk Arkiv for Maribo Kommune
Vester Landevej 270
4952 Stokkemarke
Abent: tirsdag kl. 19.00 - 21.00
torsdag kl. 15.00 - 17.00

Nakskov:

Nakskov Lokalhistoriske Arkiv
Søvej 8, 4900 Nakskov
Abent: hver tirsdag kl. 10.00 - 12.00
hver torsdag kl. 16.00 - 18.00

Nykøbing F.:

Falsters Egnshistoriske Arkiv
Frisegade 45, 4800 Nykøbing F.
Abent: tirsdag kl. 10.00 - 12.00
torsdag kl. 14.00 - 16.00
1. mandag i hver måned kl. 19.00 - 21.00
eller efter aftale

Nysted:

Lokalhistorisk Arkiv for Nysted Kommune
Den gamle Stationsbygning, 4880 Nysted
Abent: 1. & 3. tirsdag i måneden
kl. 19.00 - 21.00

KRUMSØARKIVET, Krumsøskolen:
Abent: 1. & 3. mandag i måneden
kl. 17.00 - 19.00

Nr. Alslev:

Nr. Alslev Lokalhistoriske Arkiv
Vaalse Vesterskovvej 2, 4840 Nr. ALSLEV
Abent: 3. tirsdag i hver måned kl. 19.30 - 21.00
1. fredag i hver måned kl. 14.00 - 16.00

Ravnsborg:

Ravnsborg Lokalhistoriske arkiv
Købelev Centralskole,
Provstegårdsvej 26, Købelev
Abent: efter aftale tlf. 53 93 22 12

Rudbjerg:

Rudbjerg Lokalhistorisk Arkiv, Kappel
Abent: 1. onsdag i hver måned kl. 19.00 - 21.00

Rødby:

Rødby Lokalhistoriske Arkiv
Kirkealle, 4970 Rødby
Abent: hver mandag kl. 8.00 - 12.00
og tirsdag kl. 14.00 - 18.00

Sakskøbing:

Sakskøbing Lokalhistoriske Arkiv
Saxenhus, 4990 Sakskøbing
Abent: hver torsdag kl. 15.00 - 18.00 samt
første torsdag i måneden kl. 15.00 - 20.00

Stubbekøbing:

Stubbekøbing Lokalhistoriske Arkiv
Stubbekøbing Bibliotek, 4850 Stubbekøbing.
Abent: hver onsdag kl. 10.00 - 14.00
hver torsdag kl. 17.00 - 19.00

Tingsted:

Tingsted Sogns Lokalhistoriske Arkiv
Tingsted gamle Skole,
Trættevejen 47,1.
Abent: De 2 første mandage i måneden kl. 19.00 - 21.00

Væggerløse:

Væggerløse lokalhistoriske Arkiv
Væggerløse Bibliotek, 4873 Væggerløse
Abent: Den anden tirsdag i hver måned
kl. 17.00 - 19.00 samt efter aftale